

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23.07.1986, sp. zn. 1 Cz 29/86, ECLI:CZ:NS:1986:1.CZ.29.1986.1

Číslo: 35/1988

Právní věta: K porušení povinnosti organizace poskytnout řádně službu spočívající tom, že dává občanovi za úhradu uzamykatelnou skříňku do časově omezeného užívání, může dojít zejména poskytnutím skříňky nezpůsobilé zajistit bezpečné uložení věcí v ní, zanedbáním přiměřeného dohledu nad nedovoleným vniknutím jiných osob do uvedené skříňky, popřípadě i nedostatečným zabezpečením proti neoprávněnému použití univerzálního klíče k odemknutí skříňky, jež má organizace k dispozici pro případ ztráty klíče uživatelem skříňky. Taková porušení povinnosti organizace zakládají odpovědnost organizace za škodu podle ustanovení § 421 o. z.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 23.07.1986

Spisová značka: 1 Cz 29/86

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Služby

Předpisy: 40/1964 Sb. § 421

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 35

K porušení povinnosti organizace poskytnout řádně službu spočívající tom, že dává občanovi za úhradu uzamykatelnou skříňku do časově omezeného užívání, může dojít zejména poskytnutím skříňky nezpůsobilé zajistit bezpečné uložení věcí v ní, zanedbáním přiměřeného dohledu nad nedovoleným vniknutím jiných osob do uvedené skříňky, popřípadě i nedostatečným zabezpečením proti neoprávněnému použití univerzálního klíče k odemknutí skříňky, jež má organizace k dispozici pro případ ztráty klíče uživatelem skříňky. Taková porušení povinnosti organizace zakládají odpovědnost organizace za škodu podle ustanovení § 421 o. z.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 23. 7. 1986, [1 Cz 29/86](#))

Žalobce v žalobě uvedl, že uložil na nádraží v P. do automatické odkládací skříňky č. 97 zavazadla; ta však byla z této skříňky odcizena. protože žalovaná státní dráha odmítal vzniklou škodu dobrovolně nahradit, domáhal se žalobce vůči ní náhrady a požadoval, aby mu žalovaná organizace zaplatil

částku 14 310,- Kčs s 5 úroky od 4. 5. 1980 do zaplacení.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně vycházel z toho, že mezi účastníky došlo k uzavření smlouvy o půjčení věci. Protože nebylo zjištěno, že by žalovaná organizace předala žalobci do užívání automatizovanou odkládací skříňku v nezpůsobilém stavu, nebylo možné podle názoru soudu prvního stupně žalobě vyhovět.

K odvolání žalobce městský soud v Praze svým rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Také odvolací soud při svém rozhodování vycházel z toho, že mezi účastníky byla uzavřena smlouva o půjčení věci ve smyslu ustanovení § 257 a násl. o. z. Vzhledem k tomu dovodil, že nepřichází v úvahu odpovědnost žalované organizace za vzniklou škodu podle ustanovení § 237 o. z., ale její odpovědnost ve smyslu ustanovení § 421 o. z. z důvodu porušení povinností stanovených v § 258 o. z. Pokud pak šlo o případné posouzení odpovědnosti žalované organizace podle ustanovení § 238 o. z., odvolací soud vycházel z toho, že ke ztrátě věci z automatické odkládací skříňky mohlo dojít jen zásahem cizí osoby, takže bylo vyloučeno, aby šlo o škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze věci použité při poskytnutí služby. Protože nebylo prokázáno, že by škoda vznikla porušením právní povinnosti žalované organizace, nemohl se žalobce podle názoru odvolacího soudu domáhat náhrady škody vůči této organizaci.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že těmito rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Pro posouzení projednávané věci bylo především zapotřebí objasnit, jakou povahu měl právní vztah mezi žalobcem a žalovanou organizací, v jehož rámci vznikla žalobcem tvrzená škoda. Soudy obou stupňů považovaly tento právní vztah za vztah z půjčení věci ve smyslu ustanovení § 257 a násl. o. z.

Služba spočívající v půjčování věcí (§ 257 a násl. o. z.) umožňuje občanům, aby mohli podle své potřeby užívat jednotlivé věci, aniž by je museli získat do svého vlastnictví. Při užívání automatických odkládacích skříněk nedává však organizace občanovi za úplatu na určitou dobu do užívání skříňku jako samostatnou věc, ale dává mu k dispozici uzamykatelný prostor, do něhož si může na stanovenou dobu odložit věci (zavazadla). Mezi účastníky tedy už proto nemohlo jít o smlouvu o půjčení věci ve smyslu ustanovení § 257 a násl. o. z.

Smlouva uzavřená mezi účastníky o úplatném časově omezeném užívání uzamykatelného prostoru automatické odkládací skříňky k odložení věcí (zavazadel) je smlouva o neupravené službě ve smyslu ustanovení § 51 o. z. Obsah právního vztahu z takové služby je vymezen obecnými ustanoveními části čtvrté, hlavy první občanského zákoníku 1) o službách. Práva a povinnosti účastníků této smlouvy se přitom řídí především smluvními podmínkami navrženými organizací a přijatými (byť i jen konkludentně) občanem (srov. stanovisko uveřejněné pod č. 33/1983 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Tyto podmínky mohou mimo jiné vyplývat z řádu vydaného organizací pro uzavírání smluv a užívání automatických odkládacích skříněk. Ustanovení takového řádu, který nemá povahu obecně závazného právního předpisu, se stávají právně závaznými pro oba účastníky právního vztahu za předpokladu, že tvoří součást jejich smluvního ujednání. Tak je tomu zejména tehdy, když návod k obsluze obsažený na automatické odkládací skříňce odkazuje na vyvěšený nebo jinak občanovi přístupný řád nebo je-li tento řád vyvěšen způsobem, z něhož je patrné, že občan musel o jeho existenci před uzavřením smlouvy vědět a měl možnost o jeho existenci před uzavřením smlouvy

vědět a měl možnost se s ním seznámit. V takovém případě lze vzhledem k ustanovení § 35 odst. 1, 2 o. z. vycházet z toho, že zaplacením ceny služby přistoupil občan na uzavření smlouvy za podmínek obsažených v tomto řádu, vydaném organizací.

Z toho tedy vyplývá, že soudy obou stupňů měly v souladu s ustanoveními § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. náležitě zjistit, zda se tzv. Půjčovní řád pro ukládací skříňky, na který poukazovala žalovaná organizace, stal součástí ujednání účastníků o poskytnutí dané služby.

Pokud jde o otázku odpovědnosti žalované organizace za žalobcem tvrzenou škodu, nedochází při poskytování dané služby k převzetí věcí (zavazadel) organizací, a proto nepřichází v úvahu odpovědnost organizace za škodu vzniklou na věcech (zavazadlech) odložených občanem do automatické odkládací skříňky podle ustanovení § 237 o. z. (srov. stanovisko uveřejněné pod č. 33/1983 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Pro posouzení toho, zda v daném případě byly splněny předpoklady odpovědnosti organizace za škodu podle jiného zákonného stanovení, bylo nezbytné učinit skutkový závěr o tom, jak tato škoda vznikla (jak došlo k neoprávněnému otevření skříňky a k odcizení věcí). Uvedený závěr však soudy obou stupňů neučinily. I v tomto směru proto nebyly zjištěn skutečný stav věci potřebný pro posouzení žaloby (§ 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř.).

Konkrétně mělo být mimo veškerou pochybnost objasněno, jak si žalobce počínal při ukládání zavazadel do automatické odkládací skříňky, zda zvolil kód způsobem, jenž vylučoval jeho odpozorování třetí osobou, a zda skříňku řádně uzavřel. Za tím účelem bylo nezbytné provést výslech známé žalobce, která podle jeho výpovědi byla přítomna při ukládání zavazadel do skříňky, a blíže objasnit žalobcovy údaje o tom, že v téže době měla být zjištěna rozsáhlá krádež ve stejných odkládacích skříňkách.

Soudy obou stupňů se vzhledem k nesprávnému posouzení povahy poskytnuté služby zaměřily téměř výlučně na to, zda žalovaná organizace porušila povinnosti vyplývající z ustanovení § 258 o. z. Právní povinnost vyplývající z tohoto zákonného ustanovení však vzhledem k povaze dané služby nepřicházela v úvahu.

Při poskytování služeb spočívajících v úplatném časově omezeném užívání automatických odkládacích skříňek je organizace vzhledem k ustanovení § 226 o. z. povinna postupovat tak, aby odpovídající potřeba občana mohla být touto službou řádně uspokojena. Poruší-li organizace uvedenou právní povinnost a v příčinné souvislosti s tím vznikne občanovi škoda, přichází v úvahu odpovědnost organizace za vzniklou škodu podle ustanovení § 421 o. z. K porušení povinnosti poskytnout službu řádně ve smyslu ustanovení § 226 o. z. by tu mohlo dojít např. tehdy, kdyby automatická odkládací skříňka nebyla způsobilá zajistit dostatečně bezpečné odložení věcí (zavazadel) občany. V možnosti bezpečného odložení věcí (zavazadel) občany. V možnosti bezpečného odložení věcí (zavazadel) na určitou dobu totiž spočívá potřeba občana, která je touto službou uspokojována.

Z ustanovení § 226 o. z. lze kromě toho dovodit, že povinností organizace poskytující danou službu je také zajištění přiměřeného dohledu nad skříňkami, aby nedošlo k odcizení v nich odložených věcí (zavazadel) občanů (srov. stanovisko uveřejněné pod č. 33/1983 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 207). Kdyby žalovaná organizace zanedbala přiměřený dohled nad automatickou odkládací skříňkou, do níž žalobce odložil zavazadla, a v příčinné souvislosti s porušením této její právní povinnosti vznikla na zmíněných zavazadlech škoda, odpovídala by žalovaná organizace za takto vzniklou škodu podle ustanovení § 421 o. z., jestliže by se odpovědnosti podle ustanovení § 421 odst. 3 o. z. nezprostila.

Z toho vyplývá, že soudy obou stupňů pochybily, když se nezabývaly odpovědností žalované organizace za škodu podle ustanovení § 421 o. z. i z hlediska případného porušení její právní povinnosti vyplývající z ustanovení § 226 o. z., jak je shora uvedeno.

Protože soudy obou stupňů vycházely z nesprávného právního názoru o povaze poskytnuté služby i o odpovědnosti žalované organizace za vzniklou škodu a řádně nezjistily skutečný stav věci potřebný pro náležité posouzení věci ze všech zákonných hledisek, porušily svými rozsudky zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanoveními § 51, § 226 a § 421 o. z.

Poznámky pod čarou:

1) zákona č. 40/1964 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 70/1983 Sb.)